

2.9.2024

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lisärahoituksen valmisteluryhmä 5/2024

Aika ti 20.8.2024 klo 13.00–16.00

Paikka Sosiaali- ja terveysministeriö, Mariankatu 9, Helsinki, kh Jakovara
Teams-etäyhteys

Läsnä

Noora Heinonen, finanssineuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö, pj
Merja Salmi, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö
Virpi Vuorinen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
Eeva Mäenpää, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö
Kirsi Ruuhonen, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö
Elina Palola, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö
Timo Aronkytö, hyvinvointialuejohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Mikko Hokkanen, konsernipalvelujen toimialajohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Tiia Tuovinen, juristi, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Marianne Juosila, strategiapäällikkö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Juri Matinheikki, johtava erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Antti Väisänen, johtava erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Essi Taavitsainen, projektiassistentti, valtiovarainministeriö, tekninen sihteeri

Erikseen kutsutut

Satu Karppanen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
Minna Lahnalampi-Lahtinen, vanhusten palvelujen toimialajohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Aila Halonen, kotona asumisen palvelujen palvelualuejohtaja, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Heikki Pesonen, analytiikkapäällikkö, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.01. Hyväksyttiin esitys kokouksen asialistaksi siten muutettuna, että seuraavien kokouksien ajankohtien ja käsittelyvaiheiden vahvistaminen käsitellään ennen lisärahoitushakemuksessa iäkkäiden palveluja koskeneiden huomioiden ja tietojen esittelyä ja käsittelyä.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Edellisten kokousten muistiot käsitellään seuraavassa kokouksessa.

3. Seuraavien kokouksien ajankohtien ja käsittelyaiheiden vahvistaminen

Puheenjohtaja selosti, että tarkoituksena on tuottaa valmisteluryhmän muistio, jossa on kuvattu lisärahoitushakemuksen käsittely, kokonaisarvio tilanteesta ja esitetyt näkemykset (yhtenevät vrs. eriävät näkemykset). Tavoitteena on valmistella muistio siten, että kaikki valmisteluryhmän jäsenet voisivat sen allekirjoittaa. Valmisteluryhmän muistio on julkinen sen jälkeen, kun se on allekirjoitettu ja valmisteluryhmän työskentely on päättynyt. Tavoitteena on edelleen, että valtioneuvoston päätös hakemukseen valmistuu syyskuussa 2024.

Puheenjohtajan ehdotus mahdollisesta lisäajan hakemisesta sai kannatusta. Sovittiin, että puheenjohtaja hakee valmisteluryhmän työskentelylle lisäaikaa 2 viikkoa. Lisäajan hakeminen tarkoittaa käytännössä sitä, että syyskuulle etsitään 2 uutta kokousaikaa.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen, jäljempänä VAKE, edustajat totesivat, että vasta sen jälkeen, kun muistio on käytettävissä, VAKE voi muodostaa siitä oman käsityksensä.

Valmisteluryhmän seuraavat jo sovitut kokoukset käsiteltävine teemoineen ovat:

- a. to 22.8. klo 8.30-11.30 Sosiaalihuolto: aikuissosiaalityö
- b. pe 23.8. klo 8.30-11.30 Sosiaalihuolto: lapset, nuoret ja perheet
- c. to 29.8. klo 13.00-16.00 Pelastustoimi

4. Lisärahoitushakemuksessa iäkkäiden palveluja koskeneiden huomioiden ja tietojen esittely ja käsittely

Minna Lahnalampi-Lahtinen selosti VAKEn iäkkäiden palveluiden tilannetta: vanhuspalveluiden palvelutarvetta ja –verkkoa, lähtötilannetta, kotihoitoa, yhteisöllistä asumista, ympärivuorokautista palveluasumista, ympärivuorokautisen palveluasumisen kustannuksia, henkilöstön tilannetta sekä järjestämisveloitteen piiriin kuuluvia vanhuspalveluja, joita ei voida rahoituksen tason vuoksi järjestää. Lahnalampi-Lahtisen esitystä oli päivitetty valmisteluryhmälle toimitetun esityksen jälkeen, minkä vuoksi sovittiin, että päivitetty esitys liitetään osaksi valmisteluryhmän tiimeri-aineistoa.

Esityksen keskeisimpiä ydinkohtia olivat: 1) vanhuspalvelun toimialan vuoden 2024 talousarvio on 2 % palvelutarvetta alhaisempi; 2) yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa 31 % vuoteen 2030 mennessä; 3) väestön ikääntymisen vuoksi palvelutarve kasvaa (ympärivuorokautinen palveluasuminen, kotihoito, varhainen puuttuminen, päivätoiminta); 4) vanhusten palveluita keskitetään alueittain palvelukeskuksiin; 5) ympärivuorokautisesta palveluasumisesta 70 % on ostopalvelua (omatuotantona hinta ostopalvelua alhaisempi); 6) kehittämistavoitteet vuonna 2024: palvelurakenteen keventäminen, hoivateknologian vahvistaminen, palvelutarpeen mukainen henkilöstön käyttö, ennaltaehkäisevä työ ja yksiköiden kustannustehokkuus; 7) tehokkuuden parantamiseksi tehtyjä toimia: etäkotihoitoon tehostaminen, välitön työajan seuranta, johtamiseen panostaminen, asiakkaiden saamien palvelutuntien seuranta ja palvelun myöntämisen perusteiden tarkennus; 8) valmistelussa yhden kotihoito yksikön ulkoistaminen vuonna 2024; 9) ympärivuorokautisen palveluasumisen kustannuksia nosti mm vanhusten asumispalveluiden vuokrakiinteistöjen myynti VAV:lle vuonna 2022 (vuokrankorotukset) ja ostopalvelujen hinnankorotukset; 10) tavoitteena on hillitä ostopalvelujen kustannusten kasvua lisäämällä omaa palvelutuotantoa ja vähentämällä Kaunialan sairaalan paikkoja; sekä 11) henkilöstön saatavuus on parantunut ja vuokratyövoiman kustannuksia on vähennetty.

VAKEn mukaan ilman lisärahoitusta säästötavoite ikääntyneiden palveluiden osuus haetusta 74 milj. euron lisämäärärahasta on 17 milj. euroa. Säästön kohdentaminen tarkoittaisi: 1) kotiin vietävien palvelujen osittaista lakkauttamista; 2) ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkojen vähentämistä (264 paikkaa vuonna 2024) ja sitä kautta jonojen kasvamista (vuoden 2024 lopussa 408 uutta jonottajaa); sekä 3) 13 hoivakodin sulkemista ja henkilöstömäärän vähentämistä 247 vakanssilla. Nämä leikkaukset aiheuttaisivat VAKEn mukaan tilanteen, jossa VAKEn vanhuspalvelut ajautuisivat palvelujen järjestämisessä laittomaan tilanteeseen; tämän vuoksi hyvinvointialue hakee lisärahoitusta välttämättömien palvelujen järjestämiseen.

Juri Matinheikki selosti VAKEn nettokäyttökustannusten kehitystä iäkkäiden palveluissa vuosina 2017–2023. Vuonna 2023 iäkkäiden palvelut muodostivat merkittävän osan VAKEn kustannuksista (15 %), mutta suhteessa vähemmän kuin Manner-Suomessa yhteensä (22 %). Nettokustannukset per 75+-vuotias ovat myös 10 % matalammat kuin Manner-Suomessa yhteensä, mutta reaalin kasvu vuodesta 2019 on huomattavasti suurempaa: VAKE +17 % ja Manner-Suomi +4 %,

Esitysten jälkeen käydyssä keskustelussa VAKEn edustajat totesivat etenkin seuraavaa:

- nettokustannuksia kuvaavista taulukoista on havaittavissa, että vasta vuoden 2023 kustannukset vastaavat todellisia kustannuksia ja että palvelutarve on olemassa
- vuoden 2024 talousarviossa on varattu määrärahaa 3,1 milj. euroa vähemmän kuin mitä palvelutarve on. Laskenta on toteutettu palveluverkkosuunnitelman perusteella (uudistusohjelman peittävyys, 0,1 % peittävyys = 1,5 milj. euroa). Palvelut järjestetään kustannustehokkaasti määrärahan pohjalta siten, että palvelut liikkuvat (ei asiakas).
- ostopalvelujen vähentämistavoitteen vuoksi uudistusohjelmassa ei ole varattu uusia ostopalvelupaikkoja. Tavoitteena on, että ympärivuorokautista palveluasumista lisätään omana tuotantona siten, että oman ja ostopalvelun suhde olisi 50 %–50 %. Ostopalveluja koskeviin määrärahoihin liittyy kuitenkin riski (hinnannousu), koska VAKE on ostopalveluriippuvainen.
- asiakkailta peritään korkeammat mahdolliset maksut kaikissa muissa palveluissa paitsi pitkäaikaisessa asumispalvelussa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa (käyttövara 200 e/kk, ei 182 e/kk)
- VAKEn alijäämä osoittaa, että valtion rahoitus ei ole vv. 2023–2024 riittävä nykyiselle palvelutasolle. Tilanne on vuodesta 2026 alkaen toinen. Alijäämää ei kuitenkaan saada katetuksi vuoden 2026 loppuun mennessä. VAKEn kustannustaso on ikääntyneiden palveluissa ollut hyvinvointialueiden halvimpia, minkä vuoksi ei ole realistista vaatia VAKElta samanlaisia sopeutustoimia kuin muilta hyvinvointialueilta. Kustannuserot hyvinvointialueiden kesken johtuvat palvelutuotannon eroista.
- toimintakäytännöt eivät saa ohjata toimintaa oikeusnormien ohi. Jonotusajat eivät saa ylittää lakisääteisiä jonotusaikoja (EOA:n ratkaisu 26.6.2024) ja henkilöstömitoitukset määritellään lainsäädännössä.

Valtion edustajat toivat esiin etenkin seuraavia näkökohtia:

- VAKEn esittämät rahoitustarvetta ja säästötoimia koskevat luvut perustuvat skenaarioihin, jotka eivät esimerkkien osalta ole sellaisenaan ainakaan kaikilta osin sovellettavissa palvelujärjestelmän todelliseen tilanteeseen, minkä vuoksi on edelleen epäselvää, minkä palveluiden järjestäminen vaarantuu tosiasiallisesti loppuvuonna 2024.

- ottaen huomioon esimerkiksi sosiaalihuoltolain puitelakiominaisuus jää epäselväksi, mikä osuus rahoituksesta on mahdollisesti mennyt muuhun kuin välttämättömään lakisääteiseen palveluun. Hyvinvointialueen johdon velvollisuus on turvata yhdenvertaiset palvelut ja varmistaa toimintaohjeet myös sellaisia tilanteita varten, jossa lainsäädäntö jättää hyvinvointialueelle harkintaa.
- alijäämä ei automaattisesti tarkoita lisärahoitusta. Silloin, kun hyvinvointialue tekee kehittämistoimia etupainotteisesti ilman riittävää rahoitusta, kyse on poliittisesta päätöksenteosta, mikä ei suoraan tarkoita lisärahoitusta. Hyvinvointialueen johdolla on vastuu resurssien riittävydestä.

VAKEn edustajat korostivat, että lainsäädäntö ei edellytä sen osoittamista, että palvelut ovat vaarantuneet ennen lisärahoituksen hakemista. Budjettirajoite ei saa vaarantaa yksilön oikeuksia päätöksenteossa. Riittävänä on pidettävä sitä, että systeemisellä tasolla varmistetaan palvelujen tuottaminen hyvin. VAKEn hakemuksessa ja sen liitteissä on kuvattu skenaarioita, mitä säästötoimet vaikuttaisivat, jos niitä tehtäisiin. Euromääräiset vaikutukset on arvioitu kalenterivuoden ajalta.

Todettiin, että VAKE tekee vuonna 2024 13 milj. euroa lisää alijäämää, josta ikääntyneiden palveluiden osuus 1,4 milj. euroa. VAKEn tarkoituksena on toteuttaa sellaisia säästötoimia, jotka leikkaavat menotasoa pysyvästi (leikataan palvelutarvetta). Lisäalijäämän syynä on etenkin tulokertymän virhearviointi ja menojen epätarkka kirjaaminen kirjanpidossa. VAKEn edustajien mukaan VAKE on vuonna 2028 hyvässä taloudellisessa tilanteessa.

Puheenjohtaja totesi, että edelleen on epäselvää, mitä toimia VAKEn olisi vielä vuoden 2024 loppupuolella mahdollista tehdä, minkä vuoksi VAKElta odotetaan lisäselvityksenä vuoden 2024 resurssiallokaatiota (vuoden 2024 toteutumat toimialoittain) ja yhteenvetoa vuodelle 2024 kohdistuvista toimista.

5. Muut esille tulevat asiat

Muita esille tulevia asioita ei ollut.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 16.